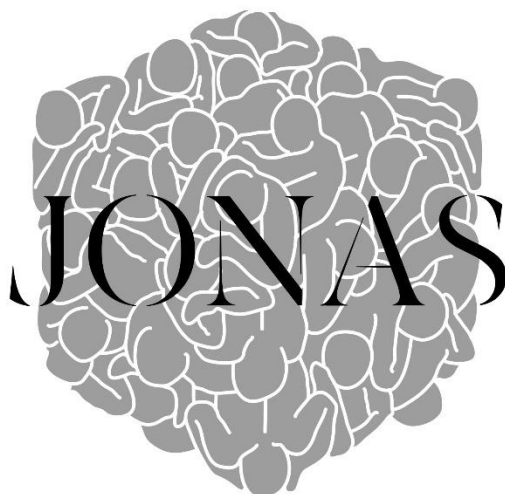

KILDEN
TEATER OG
KONSERTHUS

KILDEN TEATER

31.
1.
20

Jonas av Jens Bjørneboe Undervisningsopplegg til skoleforestillingen

Skolemateriell for videregående trinn.

Av | Jens Bjørneboe

Dramatisering | MH Hallum

Regissør | Mari Vatne Kjelstadli

Musikk og lyddesignere | Honningbarna

Scenograf og kostymedesigner | Nathalie Mellbye

Videodesigner | Jonatan Sundström

Lysdesigner | Lauri Lundahl

Dramaturg | Endre Sannes Hadland

Medvirkende | Jenny Ellegård, Kevin Mbugua, Isabel Beth Toming, Fredrik Høstaker, Ulla Marie Broch, Nils Jørgen Nilsen, Christoffer Trædal, Johan Hansson Liljeberg, Karl Johan Tomas Berglund, Edvard Haraldsen Valberg

Materialet er utviklet av Endre Sannes Hadland og Christine Helland

KILDEN TEATER OG KONSERTHUS 2020

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
Til lærer	2
Om forestillingen	2
Kompetansemål	3
Fra læreplan i norsk: hovedområde språk, litteratur og kultur	3
Kompetansemål i norsk etter VG1/VG2	3
Fra læreplan i samfunnsfag: Kompetansemål i samfunnsfag etter VG1/VG2	3
Til eleven	4
Bakgrunn for forestillingen	4
Verdt å vite om forestillingen	4
Medvirkende i <i>Jonas</i>	6
Forarbeid	7
Arbeidsoppgave: Å oppleve kunst	7
Arbeidsoppgave: Bjørneboe, <i>Jonas</i> og skolevesenet	8
Etterarbeid	9
Arbeidsoppgave: Å oppleve kunst II	9
Arbeidsoppgave: Bjørneboe, <i>Jonas</i> og skolevesenet II	11
Arbeidsoppgave: Å forbli et individ	13

TIL LÆRER

Takk for at du tar med elevene dine til Kilden for å oppleve *Jonas*! Vi tror denne forestillingen vil ha sterk appell hos tenåringer, både gjennom dens form og dens budskap – og som forhåpentligvis gir dem økt nysgjerrighet, interesse og eierskap for hele Kilden.

Forestillingen *Jonas* markerer to viktige ting for Kilden. For det første markerer den starten på Jens Bjørneboe-jubileet for Kristiansand Kommune. Bjørneboe var som kjent født i Kristiansand, og feiringen av at det er 100 år siden han ble født i byen vil markeres gjennom store deler av året, over store deler av landet.

Jens Bjørneboe var en produktiv forfatter, som skrev tekster i forskjellig stil og til forskjellige medier. Han har skrevet romaner, essay, dikt og skuespill. Flere av disse skuespillene har blitt satt opp på teatre og scenekunstinstitusjoner i Norge og i utlandet, men sjelden har man sett romanen *Jonas* som teater. I Malmfrid H. Hallums bearbeidelse får du derfor, sammen med dine elever, oppleve en versjon av boken som tar med mange av dens tematikker og sidehistorier.

Vi er derfor stolte av at vår nye teatersjef Valborg Frøysnes satser på en roman Bjørneboe skrev som et kampskrift og en kjærlighetserklæring til ungdom og viktigheten av ungdommers mot, egenrådighet og evne til opprør mot systemet, den såkalte «verdenssalamderismen».

Om forestillingen

«Du skal ikke leve som om morgendagen er den siste. Du skal leve som om du allerede var død.» – Jens Bjørneboe

Vi deler ofte våre undervisningsopplegg inn i to deler: forarbeid og etterarbeid.

Elevene kan fint komme og se forestillingen uten videre forarbeid, men vi har tro på at en liten innføring i Bjørneboe og romanen *Jonas* kan være nyttig. I tillegg oppfordrer vi til en innføring i «hvordan oppleve» kunst. Begge disse finner du under overskriften *forarbeid* senere i dette skolematerialet.

Etterarbeidet for forestillingen er todelt. Den fokuserer først på refleksjonen knyttet til en kunsthendelse. Å kunne snakke og reflektere om kunst, og da både spesifikt scenekunst, musikk og visuell kunst kan være utfordrende. Ikke bare for elevene, men også for den modne publikummer. Oppgavene i etterarbeidet vil kunne hjelpe til å bedre veilede elevene om hvordan de skal kunne oppleve, reflektere og samtale om kunst – både i form av kunstnerisk uttrykk, tolkning, smak og tematiske sammenhenger.

Dernest har vi også etterarbeid knyttet til tematikken i boken. Både fokus på individ kontra system som helhet, så vel som oppgaver knyttet til oppgavens sterke dreiepunkt – skolesystemet.

KOMPETANSEMÅL

Oppgavene er tematisert rundt følgende kompetansemål i norsk og samfunnsfag:

Fra læreplan i norsk: Hovedområde språk, litteratur og kultur

Hovedområdet språk, litteratur og kultur handler om norsk og nordisk språk- og tekstkultur, også med internasjonale perspektiver. Elevene skal utvikle en selvstendig forståelse av norsk språk og litteratur, og få innsikt i hvordan språk og tekster har endret seg over tid og fortsatt er i endring.

Elevene skal få kunnskap om språket som system og språket i bruk. **De skal lese og reflektere over et stort og variert utvalg av eldre og nyere tekster i ulike sjangere og fra ulike medier.** I tillegg skal elevene bli kjent med tradisjoner i norsk teksthistorie i et sammenlignende perspektiv mellom nåtid og fortid og i lys av impulser utenfra.

Kompetansemål etter Vg1 – studieforbereende utdanningsprogram og Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke relevante og saklige argumenter i diskusjoner.
- bruke norskfaglig kunnskap og begreper i samtaler om tekst og språk.
- bruke fagkunnskap og fagterminologi fra eget utdanningsprogram i samtaler, diskusjoner og presentasjoner om skole, samfunn og arbeidsliv.
- kombinere auditive, skriftlige og visuelle uttrykksformer og bruke ulike digitale verktøy i presentasjoner.
- mestre ulike roller i samtaler, diskusjoner, dramatiseringer og presentasjoner.

Fra læreplan i samfunnsfag: Kompetansemål etter Vg1/ Vg2

Utforskeren

- utforske aktuelle lokale, nasjonale eller globale problem og drøfte ulike løsningsforslag muntlig og skriftlig med presis bruk av fagomgrep.

Individ, samfunn og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- definere sentrale begrep knyttet til sosialisering og bruke di til å undersøke og diskutere trekk ved sosialiseringen av ungdom i Norge

Politikk og demokrati

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utforske og diskutere hvordan en kan være med på å påvirke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanaler for påvirkning.

TIL ELEVEN

Bakgrunn for forestillingen

«Det er meningsløst å brenne ned skiten om man ikke har noen å gjøre det sammen med, om man ikke gjør det ut av nestekjærlighet.» – Honningbarna

Oppgjennom tidene har det alltid vært noen som har sloss for de svake, mot systemet og formyndermennesket, og som har insistert på at verden kan forandres. Forfatteren og anarkisten Jens Bjørneboe, født og oppvokst i Kristiansand, er én av dem. I denne forestillingen møter han en klan fra samme by og med samme ønske – Honningbarna.

I 2020 er det 100 år siden Jens Bjørneboe ble født i Kristiansand. Kilden Teater markerer jubileet med et brak av en forestilling - en ny dramatisering av Bjørneboes mest kjente roman, *Jonas* - med et ungt og vågalt kunstnerisk team.

Kombinasjonen av det opprørske og kompromissløse i pønken, enkeltmenneskets kamp mot systemet, ungdommens frustrasjon og opplevelse av å bli misforstått henger nært sammen med Bjørneboes tekst. Det er en dypt human og menneskelig roman med et stort persongalleri som viser mennesket i all sin kompleksitet på både godt og vondt.

"Den fordømte intelligensen satt jo ikke bare i hodet. Den satt i brystet og hendene og mange andre steder. Hos skolebarn satt den dels i føttene." Fra *Jonas* av Jens Bjørneboe.

Og den sitter i hjertet.

For historien om den åtte år gamle Jonas handler om alt dette - gutten med stort hode og rund mage som ser bilder i stedet for bokstaver, som trekker ned poengsnittet til skolen sin. Det er en historie om de modigste blant oss, for det er bare de modige, de ekte opprørerne, de som skal forandre verden, som rømmer. Alle andre tilpasser seg.

Verd å vite om forestillingen

Kilden teaters dramatisering av Bjørneboes ikoniske roman er til ungdom og for ungdom.

I Bjørneboes ånd åpner den med romanens bud til ungdommen. De fremgår som en tematisk hovedlinje som oppfordrer til kritisk tenkning, opprør – og alt annet som hører ungdommen til.

Forestillingen vil i likhet med boken ha et todelt fokus. Først og fremst er det et kampskrift for humanismen. Og dette oppropet for medmenneskelighet, empati og forståelse kommer til uttrykk gjennom en dyp systemkritikk. I systemer finnes det ikke plass til avvikende individer.

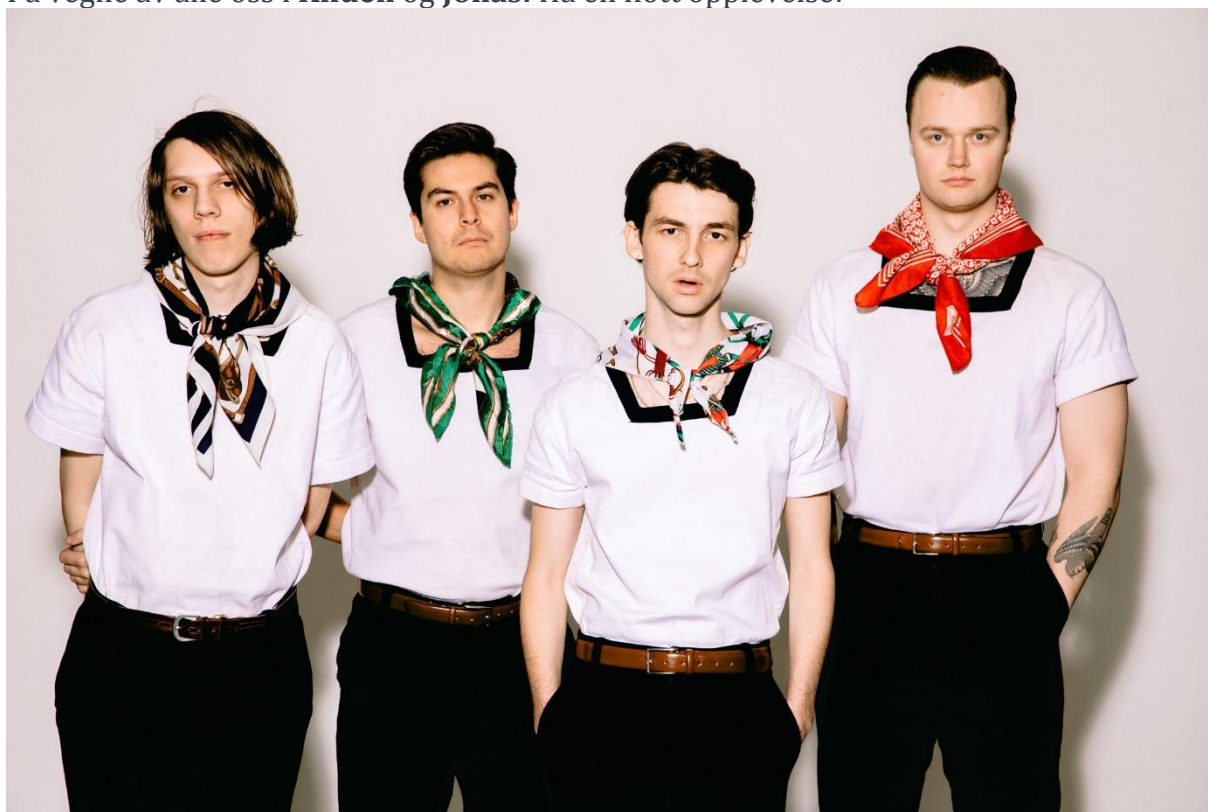
Punken, med både dens musikk, språk og stil, vil bli det språket som forestillingen lar seg inspirere av. Her er det plass til alle. Stemmer skal bli hørt – ungdommen skal bli sett og bli tatt på alvor.

Selvutnevnt som «borgerskapets utakknemlige sønner» ønsker Honningbarna å bryte ned de konvensjonelle rammene i samfunnet, så vel som i sine sceneopptredener. Som i sine konserter, skal de viske bort skillene mellom scene og sal. Dette er mennesker som er til stede *sammen*, og som i fellesskap utforsker historien om den vesle gutten som ikke kunne lese. Det kunstneriske laget vil kombinere musikk med dialog, live-prosjeksjoner som leker med perspektiv og rom, og et tekstmateriale som forener historien om Jonas og Bjørneboes tanker om ungdom. Det blir en fortettet utgave av romanens mangfoldige tematikker og historier – som forhåpentligvis vil engasjere ungdom både politisk og emosjonelt.

Merk dere: i forestillingens andre akt vil stolene til publikum fjernes. Da skal du være sammen med skuespillerne og musikerne på gulvet i Teater- og operasalen.

Jonas av Kilden teater er et brak av en forestilling, en punket og storslått fortelling som i Bjørneboejubileets ånd markerer påtroppende teatersjef Valborg Frøysnes' første oppsetning i Kilden.

På vegne av alle oss i **Kilden** og **Jonas**: Ha en flott opplevelse!

MEDVIRKENDE I JONAS

Her følger litt info for deg som er spesielt interessert i hva som gjør teaterforestillingen Jonas levende.

Jonas er en roman skrevet av **forfatter** Jens Bjørneboe i 1955. Den er i 2020 i Kilden gjort om, **dramatisert**, av Malmfrid H. Hallum. Da er deler av teksten og innholdet valgt ut og bearbeidet til replikker som sies av ulike karakterer i historien.. **Skuespillerne** spiller denne teksten. I forestillingen *Jonas* er det fem skuespillere: Jenny Ellegård, Kevin Mbugua, Isabel Beth Toming, Fredrik Høstaker og Ulla Marie Broch.

Med seg på scenen har de også med seg et band, som fungerer både som skuespillere, **musikere, komponister og lyddesignere**. Dette er *Honningbarna*, som består av Nils Jørgen Nilsen, Christoffer Trædal, Johan Hansson Liljeberg, Karl Johan Tomas Berglund og Edvard Haraldsen Valberg.

Mari Kjeldstadli er **regissør**, det vil si at hun bestemmer på hvilken måte skuespillet skal spilles. Hun er også, sammen med Endre Sannes Hadland, **dramaturg**. Deres jobb er å utvikle og bearbeide det materialet som Malmfrid har skrevet.. Dette ender opp som forestillingens endelige **manus**. Du ser ingen **teatersjef** på scenen, men i Kilden er det Valborg Frøysnes som er teatersjef, og hun bestemmer hvilke stykker som skal settes opp, og hvem som skal være med å lage forestillingene. Hun har akkurat begynt i jobben, en stilling hun tok over 1. januar 2020.

Inspisient til *Jonas* er Mette Nessvoll Høgdal. Hun er som en slags kontaktlærer for stykket og passer på at det er orden i alt - og det er hennes stemme som ønsker velkommen til teatret. **Scenografi, kulisser og rekvisitter** er det som får scenen til å se ut som noe annet enn det den er. Nathalie Mellbye er **scenograf**. Hun avgjør hvordan alt dette skal se ut. Hun er også **kostymedesigner**, og setter sammen antrekk til skuespillerne. Når en lager teaterforestillinger, har en også med seg sminkør som sminker (alle på teateret har sminke på, enten du ser det eller ikke) og setter opp hår.

En sentral del av scenebildet er lyset. I denne forestillingen er det **lysdesigner** Lauri Lundahl som har laget de ulike stemningene. Han jobber tett sammen med sin finske kollega Jonatan Sundsröm, som står bak det veldig kompliserte og omfattende **videodesignet**, med kameraføring og live projeksjon på skjermene rundt.

Og alle disse og enda flere som jobber med *Jonas* vil gjøre så godt de kan for at nettopp du skal få leve deg inn i den fortellingen dere nå deler sammen!

«Du skal undersøke hvordan det forholder seg med Gud, og hvorfor du lever.» – Jens Bjørneboe

FORARBEID

Arbeidsoppgave: Å oppleve kunst

Tema: Om å oppleve scenekunst

Du trenger: Ingen hjelpemidler er nødvendig.

Slik gjør du: Denne oppgaven er ment for å gi elevene en liten innføring i hvordan man på bedre vis kan oppleve kunst, og dermed få en best mulig erfaring med forestillingen. Læreren gir elevene en liste med tips som vi mener kan være nyttige. Tipsene er både spesifikt knyttet til *Jonas*, men kan også anvendes til andre forestillinger eller kunstopplevelser.

TA MED DEG DISSE TANKENE INN I KILDEN:

1. Enhver opplevelse av kunst er subjektiv. Ingen har mer rett enn deg. Du kan elske eller mislike det du opplevde, og ingen kan si at du har feil.
2. Kunst handler ikke nødvendigvis om «riktig» tolkning. Hva er det *du* kjenner eller tenker når du opplever forestillingen?
3. Ikke vær redde for hvordan man skal oppføre seg i teatret. Mange har fordommer og en viss ærefrykt, selv om det ikke er nødvendig. Reglene i teatret gjelder som hjemme eller på skolen. Oppfør deg respektfullt, følg anviste regler, ikke ødelegg ting – men vær like fullt deg selv som du er til vanlig.

I Kildenmagasin nummer 8 fra 2018 skrev Frida Forsgren, som jobber som førsteamanuensis i kunsthistorie ved Universitetet i Agder, og som i tillegg skriver om kunst i Fædrelandsvennen følgende:

«Vi kan jo bare forstå verden ut i fra oss selv – vi opplever verden gjennom vår egen kropp og vår egen bevissthet og alt vi sanser filtreres gjennom sanseapparatet vårt. Og derfor er det jo vår egne sansning vi må ta utgangspunkt i. Og for å snakke best med oss selv må vi bruke vårt eget språk og våre egne ord. Mange føler seg sinte og maktesløse fordi de tror at det å forstå kunst er mer komplisert enn det faktisk er, at det finnes en ytre fasit. Men spiren til kunstopplevelsen ligger der klar inni oss, klar til å aktiveres med ditt eget språk og med dine egne ord.»

Som du kan se – kunst er for alle. Din opplevelse er din egen.

Arbeidsoppgave: Bjørneboe, Jonas og skolevesenet

Tema: Bevisstgjøring om begreper og utfordringer i skolevesenet.

Du trenger: Tilgang til PC, internett eller andre ressurser.

Slik gjør du: Elevene blir delt i grupper på 4-5 personer. La dem undersøke enkelte begreper og tematikker som er gjennomgående i skoledebatten fra Bjørneboes tid til i dag. La dem velge seg ut ett eller flere emner, som de kort kan undersøke litt hva er – før de deretter presenterer dette for klassen.

Ha gjerne en diskusjon i klassen om deres tanker rundt utfordringer og styrker i det norske skolevesenet og utdanningssystemet.

Forslag til temaer som kan undersøkes:

PISA-test
Nasjonale prøver
Kompetansemål
Læreplan
Tilpasset opplæring
Dysleksi
Dyskalkuli
Mobbing
Digitale verktøy
Valgfag
6-årsreform
Karaktersystem
Steinerskole
Friskoler
Sidemål

Kom gjerne med flere forslag. Også knyttet opp til eventuelle spesifikke problemstillinger tilknyttet hver enkelt region, skole eller klasse.

La gjerne elevene drøfte litt om hva de tenker om det norske skolesystemet i dag. Er det bedre enn i 1955? Hva tror de har forandret seg siden da? Bjørneboe mente at det ikke var plass til individet i skolen på den tiden. Er det annerledes nå?

ETTERARBEID

I denne delen skal elevene arbeide med refleksjon omkring en kunstopplevelse. Her finner du oppgaver som handler om opplevelse og samtaler om kunst generelt, men også spesifikke oppgaver knyttet til noen av forestillingens tematikker.

Arbeidsoppgave: Å oppleve kunst II

Tema: Om å tolke, reflektere og snakke om kunst

Dette trenger du: Tavle eller annet man kan skrive og holde oversikt på.

Slik gjør du: Her følger en veiledning til hvordan gjennomføre en felles tolking, refleksjon og samtale omkring en kunstopplevelse. Dette kan være utfordrende også for voksne!

Vi har valgt ut tre prinsipper som kan være nyttige å huske på i dette arbeidet. De er som følger:

TRE PRINSIPPER NÅR MAN ANALYSERER KUNST

- 1. Vent med vurderinger. Tolk heller enn å synse!*
- 2. Alle valg er bevisste valg og kan dermed analyseres ut fra et kunstnerisk perspektiv.*
- 3. Start alltid med deg selv og din egen opplevelse.*

TRE ANALYSEFASER

Når vi skal gjennomgå det vi har opplevd, er det greit å dele opp i forskjellige deler. Her følger en rekkefølge som er grei å følge.

Første del: BESKRIV

Begynn med det helt elementære.

Hva opplevde dere helt konkret?

Hva inneholdt forestillingen? (F.eks. skuespillere/dansere, bevegelse, tale, tekst, lyd, lys, musikk, maske/sminke, kostyme, scenografi, rekvisita, koreografi, tid, kronologi m.m.)

Bruk spørreord. *Hva / Hvor / Hvordan / Hvem?*

Forslag til spørsmål man kan forsøke å svare på kan være:

«Når begynte forestillingen, syns du?»

«Når sluttet forestillingen, syns du?»

«Hvem var med?»

«Hvordan så aktørene ut?»

«Hva skjedde?»

«Hvordan var lyd og lys?»

Husk at til og med de mest banale og enkle ting kan være interessant å notere seg!

I og med forestillingsopplevelsen vil være forskjellig for hver enkelt, er det fint om hver elev forsøker å svare på så mange av disse spørsmålene som mulig. Etter individuelt arbeid, kan man gå sammen i grupper eller samle svarene i plenum. Skriv gjerne alt opp i et tankekart/oversikt.

Andre del: TOLK

Når man har beskrevet, kan man tolke.

Her igjen handler det om å stille spørsmål omkring de tingene vi beskrev i forrige del.

Hva betydde de forskjellige tingene, synes du?

Hvorfor har de gjort dette, synes du?

Hvordan oppførte personene seg – og hvorfor?

Hvorfor var de forskjellige stasjonene plassert der de var?

Hvorfor

Jo flere ganger man kan spørre om *hvorfor*, jo flere svar kan man få.

Som et tips kan læreren gå gjennom de beskrevne elementene, og stille klassen spørsmål om *hvorfor* de tror dette ble gjort.

Eventuelt kan klassen deles i grupper som får visse beskrevne detaljer som de kan forsøke å finne svar på.

Husk at det ikke finnes riktige eller gale svar – bare subjektive oppfatninger.

Tredje del: REFLEKTER

Siste del er knyttet til fri assosiasjon og tankespinn.

Her finner man mange større spørsmål som klassen kan reflektere over. Forslag til dette kan være:

Med hvilken følelse forlot dere forestillingen?

Hva har de ulike delene i forestillingen fått dere til å tenke på?

Om dere hadde fått forandre noe i forestillingen – hva skulle det være?

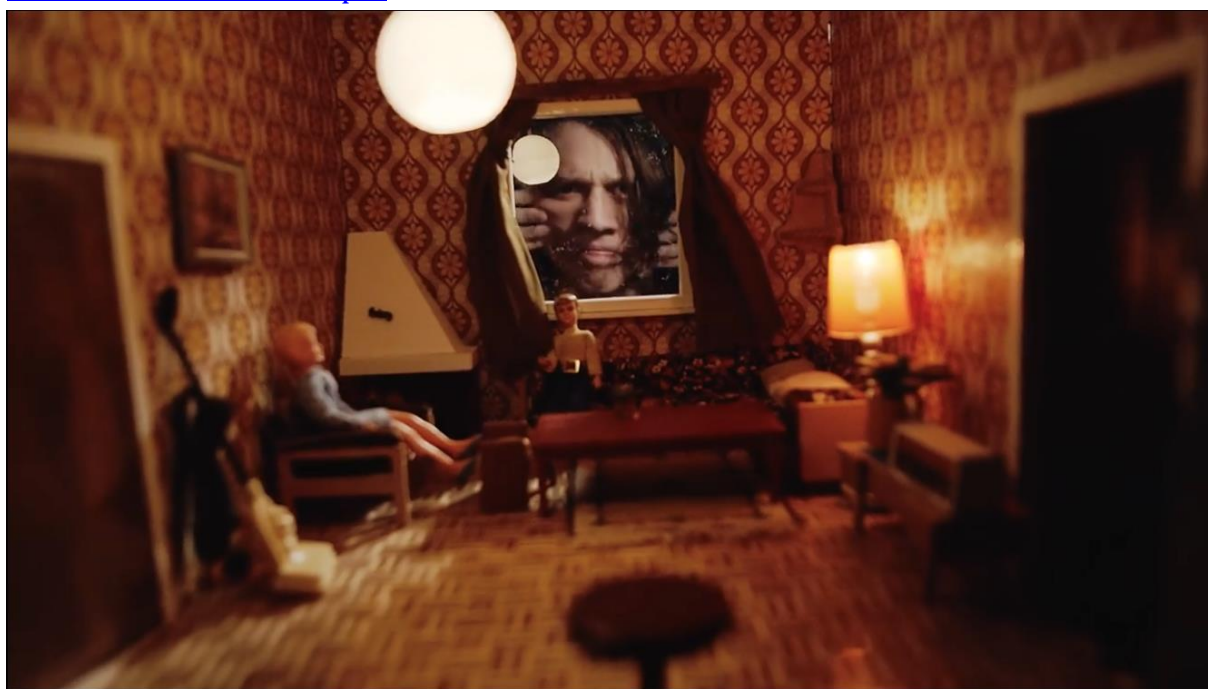
Ulike elementer som støtter hverandre eller kolliderer?

*Vurder ingen tolkninger eller resonnement. Lytt ukritisk.
Finnes et overgripende spørsmål av filosofisk eller eksistensiell karakter?
Still gjerne oppfølgingsspørsmål som «hva mener du med det?» og «kan du gi ett eksempel?».*

Mulighetene for diskusjon er mange – man må som lærer foreta noen valg omkring hva klassen synes er mest spennende, interessant eller engasjerende og reflektere rundt.

For mer informasjon knyttet til hvordan man kan snakke om kunst, se følgende link:

https://www.teatretvart.no/download?objectPath=/upload_images/13AE198E66044669A56DCBE2197499C3.pdf

Arbeidsoppgave: Bjørneboe, *Jonas og skolevesenet II*

Tema: En bevisstgjøring rundt samfunnsaktuelle problemstillinger, og hvordan hver enkelt kan forholde seg til disse på et mangfoldig og demokratisk vis.

Dette trenger du: Plakater/A3-ark, skrivesaker, tusjer, linjal

Slik gjør du: Denne oppgaven er delt opp i flere deler. Man kan velge å arbeide med én eller flere av delene. De kan både arbeides med uavhengig eller som et lengre opplegg. ***Dersom du gjør alt, er det fint at du arbeider med en del om gangen, og lar informasjonen om det videre opplegget forbli ukjent frem til de kommer til denne delen.*** F.eks. er det lettere å be elevene komme med kritikk i oppgavens del 1 dersom de ikke vet at de skal komme med motforslag i del 2!

Oppsummer gjerne handlingsgangen i *Jonas*, og la elevene reflektere rundt noen av problemstillingene i forestillingen før de går i gang.

Denne oppgaven kan det gjerne brukes litt tid på. Under lister vi fem punkter som argumenterer for dette:

- Reflektere over dagens læringssituasjon
- Knytte det opp til forestillingen *Jonas*
- Få mulighet til konstruktiv kritikk
- Utføre sine egne ideer i praksis
- Reflektere rundt erfaringer og utfordringer knyttet til bedringen av et skolesystem

Del 1: JA / NEI om det norske undervisningssystemet

Første del består av at man ber elevene ta stilling til visse utsagn eller problemstillinger knyttet til undervisningssystemet. Her er tanken at de må ta et absolutt valg av enten / eller. Noen ganger vil valgene bli svært enstemmig, men forhåpentligvis klarer man å skape en større spredning som kan føre til interessante diskusjoner mellom elevene.

Fremgangsmåte: Lag en JA-side og en NEI-side i rommet. Læreren leser opp en påstand om skolen og utdanning (se gjerne forslag under, eller kom med egne) – før eleven deretter skal gå til den siden de er enige i. De som går til JA-siden blir nødt til å begrunne sitt svar for hverandre, i par eller i plenum, mens de på NEI-siden gjør det samme. Slik kan man fortsette i de uendelige.

Forslag til spørsmål knyttet til Jonas:

- Skoledagen skal starte seinere
- Flere valgfag og mindre fellesfag
- Gratis skolelunsj
- Lenger storefri
- Leksefri skole
- Karakterfri skole
- Lærere burde styre mer av skolepolitikken enn politikere
- Mindre tavlebasert undervisning
- Mindre pensum
- Elevene skal få lov til å påvirke undervisningsformene
- Mer kreative / estetiske fag i skolen
- Tidligere spesialisering i skolesystemet
- De flinke elevene bør gå i en egen klasse
- Nasjonale prøver bør utgå
- Norge bør ut av PISA-testene
- Klassene bør være mindre
- Realfag skal ikke tildeles ekstrapoeng til høyere utdanning
- Fraværgrensa bør utgå
- Skoleuniform bør innføres
- Sosiale medier bør forbys i skoletid
- Kortere skoledager og kortere ferie
- Religionsfri skole
- Elever skal få undervisning ut ifra hvordan de lærer best

Del 2: En bedre skole

Denne delen av arbeidsoppgaven handler om elevenes forslag til endring og bedring av det norske utdanningssystemet. I del 1 fikk de lov å kritisere. Det kan være lett. Bjørneboe gjorde masse av det han også. Men han kom også med konkrete motforslag og tanker som han mente kunne bedre den verden vi levde i. Dette er også målet her.

Fremgangsmåte:

- Gå i grupper på maks 5 elever. Diskuter og kom frem til fem punkter med tiltak til det dere mener er en bedre læringssituasjon. Skriv dem ned på en plakett, i en power-point eller på et ark, slik at alle kan få se.
 - Alternativt kan de også dele dette inn i noen punkter for hvert nivå i skolesystemet. Tre punkter i barneskolen, ungdomskolen, videregående etc.
- Lag et undervisningsopplegg i valgfritt emne hvor ett eller flere av tiltakene blir brukt. Her kan de gjerne fokusere på ett av dem, som de da deretter kort kan presentere.
- Utfør undervisningsopplegget for resten av klassen. Hver gruppe på ca. fem minutter, eller så lang tid som ønskelig. Det kan både snakkes om, illustreres eller prøves.

Del 3: Refleksjon

Reflekter og diskuter erfaringene fra egne og andres undervisningsopplegg. Disse erfaringene kan igjen diskuteres i lys av problemstillingene de måtte ta stilling til i del 1.

Arbeidsoppgave: Å forbli et individ

Tema: Fokus på Bjørneboes diskusjon om individets kamp mot systemet, og fryktet for å bli en «salamander».

Dette trenger du: Muligheten for å skrive. Eget skriveverktøy, plakater, tavle etc.

Slik gjør du: Bjørneboe snakker veldig mye om hvordan barn og unge mister sjelen i møtet med institusjonene. Mange unge snakker om det samme. At de ikke skal bli A4 eller som sine foreldre.

Be elevene skrive og formulere ting som forhindrer denne utviklingen. Dette kan formuleres i en punktvis liste som de gruppevis, i par eller individuelt presenterer, eller det kan eksempelvis skrives som et brev til seg selv i fremtiden.